

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Տարեկան 12 դր.
Վեցամսեայ 6 «

ԱՐՏԱՍԱՀԱՐԱՆ

2 քիւ մեկ ծրուսով)
Տարեկան 14 դր.
Վեցամսեայ 7 «

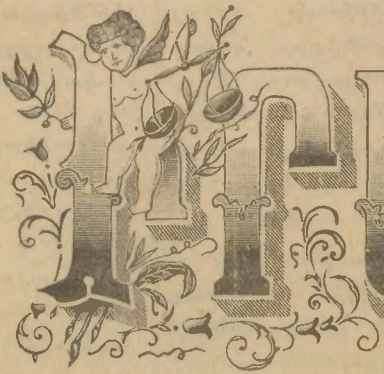
ԱՍԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2.60 տղ.
Վեցամսեայ 1.50 »

Կ Ա Ն Խ Ի Կ

— 0 —

Մանուգրան սողը
20 ամբիթի

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

Ա Ձ Վ Ա Յ Ե Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

ԿԸ ՀՐՈՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵԻ ՇԱԲԱԹ

ՀԱՍՑԵ

Rédaction du journa

„Ipravounk“

R N A (Bulgarie)

ЦИЯ

НА ВЪСТНИКЪ

„Иправункъ“

ВАРНА (България)

— 0 —

Դրուքիմի ևս
չեն տրոխր

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁՔ

Յրանքո-թուրք միջագետք վեր-
ջացաւ։ Սուլթանը ձգձգումներով
ու տատանումներով ջանացած էր
օր վառարկել, որպէս զի պետու-
թիւններէն մէկը գտնէ Յրանաց-
ւոց դէմ զինք պաշտպանող, կամ
Բարիզի խորհրդարանին մէջ բուռն
պայքոր մը պատահի որով Տէլքա-
սէի նախարարութիւնը ինչայ։

Սուլթանը իր այս երկու ազգը
կալութեանց մէջ ալ յուսախաբ ե-
ղաւ։ Պետութիւններէ և ոչ մէկը
զինք պաշտպանելու տրա-
մադրութիւն ցոյց չը տուաւ, նոյն
իսկ բարեկամական միջամտութիւն
մը իսկ ընել մերժեցին, հակառակ
Սուլթանի թախանձանաց։

Յրանսայի խորհրդարանին մէջ
ալ Սուլթանի ակնկալածին բու-
լորովին հակառակը պատահեցաւ։
Նա կըսպասէր որ ընդգիծադիր
կուսակցութիւնները Տէլքասէն
նեղեն թուրքիոյ հետ յարաբերու-
թեանց խղճում առաջ բերելուն
պատճառաւ։ Բայց ընդգիծադիր
կուսակցութեանց ներկայացուցիչը
ինչպէս Ս. Սըմաւ, Տընի կօշէն
և ուրիշներ հարցապնդումներ ր-
րին ոչ թէ թուրքիոյ հետ յարա-
բերութեանց խղճմէն դժգոհու-
թիւն յայտնելով, այլ այդ խղճմը
ծափեցին ու պահանջեցին որ նա-
խարարութիւնը թուրքիոյ գէմ ալ
աւելի առաջ քաշէ հայկական և
Մակեդոնական խնդրոց լուծումն
ալ ապահովելու, և ըսին մինչև
որ այս ապահովութիւնը չառնուի
Սուլթանէն, նաւատորմիցը թուր-
քիոյ ջուրերէն չի հեռանայ։

Յրանսական խորհրդարանին մէջ
պարզուած այս երևոյթը բոլորու-
մին սթափեցուց Համիտը, որ այլ
եւս տեսաւ թէ ամեն ինչ իրեն
անպատշաճ է, ինք թեւեւրը կոտ-
րած վառարկի պէս ֆրանսական
արծուին մագիլներուն տակ կը
զտնաի անուժ ու անպաշտպան։
Ալ ուրիշ ճար չունէր։ Համաձեռ-
պիլ ու անմիջապէս համակերպիլ,
որովհետեւ փոքրիկ յապաղում մը
կրնար Ս. Պարսի օր քան զօր
բազմապատկուող պահանջներուն

վրայ, նոր պահանջներ ալ աւելցնել-
Միտիլին գրաւող նաւատորմիցը
Չմիտիան և Պէրոյի մը ալ գրա-
ւել։ մանաւանդ այս վերջոյն մէջ
հակառակադարձաբար շարժումներ
կը վերսկսէին իսլամաց և քրիս-
տոնէից միջեւ։

Սուլթանին անմիջական հրամա-
նաւ նախարարական ուղարկարգ
ժողովի մը մէջ որոշուեցաւ Ս.
Պարսի բոլոր պահանջներն կէտ
սե կէտ ընդունել։ և թիւ պիւնի
ու Հօրէնտօյի գրամական խնդր-
ներէն զատ կարգ մը պայմաններ
ալ ստորագրուեցան ինչպատ ֆը-
րանսացոց, և Սուլթանի իրաւուն-
քանէ մը ժամուան մէջ այդ պայ-
մանները վաւերացուց, պաշտօնա-
թուղթերը և պարտաւորահանները
ընդհուպ ֆրան. զեպանատունը
զրկուեցան։ Ս. Պարս այլ ևս ու-
րախ իր տարած յաղթանակին վը-
րայ, հեռադրեց Բարիզ և հրա-
հանգ ընդունեց թէ Դիւանագի-
տական յարաբերութիւնը վերջ-
կուի Դրան հետ։

Դեպքան Ս. Քոնստանտին յանձ-
նարարուեցաւ որ կրկին Պօլիս
մեկնելու պատրաստուի։ Իսկ գեր-
ծովակալ Փայեար հրաման րնդու-
նեց որ իր տորմիցով Միտիլին
մեկնի։ հետեւաբար այսօր Յրան-
սան թուրքիոյ հետ այն յարաբե-
րութիւնը ստացաւ ինչ որ ունէր
երկու ամիս առաջ։

Բայց ո՞ր մնաց Հայկական խն-
դիրը։ ահա մեզ համար էն կա-
րեւոր հարցը։

Ս. Տէլքասէն իր էառաքարու-
թեան հաշիւը մաքրեց։ Բայց ի-
րենց խնդրոյն կնճռոտութեան ա-
տեն, զեռ առջի օրեր, իրեն ներ-
կայացող պատուիրակութեանց եւ
նոյն իսկ խորհրդարանի մէջ յայ-
տարարեց թէ ինք իր ձեռքէն ե-
կածը պիտի ընէ Հայոց դառն վի-
ճակը բարեփոխելու համար։

Իրաւ է թէ գիւնադարձութիւ-
նը կեղծաւորութիւն և կերպով
մը խաբէութիւն է, բայց մինք
զեռ պատճառ չունինք ըսելու թէ
Տէլքասէն ալ Սալպարիին պէս մեզ
խաբեց։ Նա արդէն ըսած էր թէ
ֆրանսական արգի կառավարու-
թիւնը և ես Հայոց համակիր
ենք ու գէպի Հայկական խնդիրը

լու տրամադրութիւններ ունինք,
«սակոյն Պէրիլիի դաշնագիրը ըս-
տորագրող միայն Յրանսան չէ»։
Տէլքասէի այս յայտարարութենէն
անտրամաբանական էր հետեւեցնել,
թէ անիկա Հօրէնտօյի խնդրոյն
հետ հայկական խնդրին ալ լու-
ծումը պիտի պահանջէ, Հայկական
խնդրոյն պէս միջադգային հան-
գամանք ունեցող խնդիր մը մէկ
պետութեան կամքովը չէ կարելի
լուծել, երբ կանխաւ ուրիշ պե-
տութեանց համաձայնութիւնը չէ
ստացուած։ Սլատի Ս. Տէլքասէի
Հայոց ցոյց սուտած համակրու-
թիւնը և հայկական խնդրոյն հա-
մար կարելին ընելու խոստումը
պէտք է ըմբռնենք որ իմաստով,
թէ նա նախաձեռնութիւնը պիտի
ունենայ մեր խնդրոյն լուծման
համար միւս մեծ պետութեանց
դաշիններուն հետ համաձայնու-
թիւն մը գոյացնել ջանալու։

Յրանսական տորմիցին մեկնիլը
և զեպանին Պօլիս վերադառնալը
անոր մօտ ապագայի մէջ առնելիք
այն քայլին բնաւ արգելք մը չէն-
այլ ընդհակառակը մեզ համար
լու արամադրութիւն ունեցող ֆը-
րանսական կառավարութեան զեա-
պանին Սուլթանի մայրաքաղաքին
մէջ գանուելը մեզ ու մեր խընդ-
րոյն աւելի նպաստաւոր է։

ՀՈՒԳՈՒԳ ԹԵՐԹԸ

Վառնայի անամօթ խաչագողին
ինձ դէմ ըրած վերջին բարբա-
նայնքներուն՝ որ իր հին հաշիւնե-
րու կրկնումն է, նոր պատաս-
խան մը խմբագրելու ձանձրու-
թիւնը իսկ յանձն առնել աւելորդ
սեպիւղով, կը բուռնկանան մի-
այն հոս արտասպել իրաւունքի
1900 տարւոյ թիւ 17ին մէջ տը-
րուած հետեւեւ լաքատրութիւ-
նը «Հուզուգ» թրքատառ թերթի
մասին։

Ազտուող իր բայաս թերթին մէջ
սեւ ակնարկութիւններ կընէ թրքա-
տառ թերթի մը հրատարակութիւնը
չիչելով։

Սյդ թրքատառ թերթը Թուրքիոյ
արդի վարչութիւնը ձաղկող և հիմ-
նական բարեփոխում պահանջող ուզ-

ղութիւն մը ունէր, ինչպէս բոլոր
պուլկարայնք դիտեն։ Բայց ինչ
հարկ ստիպեց այդ թրքիոյ գոյու-
թիւն ալ։ քիչ մը հոս բացատրենք։
Պօլսոյ Օսմ. պահան գրաւելու փո-
ձին եւ Հայկական այլ եւ ալ շար-
ժումներուն հետեւանօք ու թուրք կա-
ռավարական պաշտօնեաներու զրդու-
նեցում իսլամ հասարակութեան մէջ
1895էն 1898 թուականին հայտնեց
բուռն հոսանքի մը գոյութիւն առնելը
ամենուն ծանօթ է։ Նաեւ ամեն ոք
գիտէ թէ նոյն թուականին Թեսալոյ
մէջ Սուլթանի բանակին Յունաց զէմ
տարած փայլուն յաղթանակները Պու-
սոյ թուրք թերթերու լայն ասպարէզ
տուած էին Սուլթանին եւ անոր բու-
նած քաղաքականութեան ջատագո-
վութիւններ ընելու, եւ նոյն իսկ զրժ-
գան ֆուրք շտարրն ալ ինչիֆային
սերտօրէն մօտեցնելու, ընդգիծ քրիս-
տոնեայ հպատակաց, որոնց վիճակը
այն ատեն ամեն ժամանակէ աւելի վը-
տանգաւոր հանգամանք մը առնել
սկսած էր Տափկաստանի եւ նոյն իսկ
Եգիպտոսի մէջ, Սուլթանին դէմ իս-
լամ տարրին առնելութիւնը իսպառ
դադրելու երևոյթ առած էր, արտա-
սանմանի մէջ հակահամարական թըր-
քատառ թերթ մնացած չէր, Սիզան
եւ Հուրիյիք չէին հրատարակուէր,
«Օսմանլը» թերթը գոյութիւն չէր
ստացած սակաւին, Հայկական ջար-
դերը մոռցուած էին, բայց Հայոց
դէմ իսլամաց առնելութիւնը եւս քան
զեաւ կը շեշտուէր։ Ահա այդ միջոցին
էր որ հայ խմբագիր մը նիւթական
եւ ֆիզիքական զոհողութիւններ յա-
ձն կառնէր թրքատառ թերթ մը հը-
րատարակելու, որով պոլսական թեր-
թերու Սուլթանին ջատագովանքները
կը հերքէր, երկրին ու կառավարու-
թեան բարեփոխումաց անհրաժեշտ
պէտքը մատնանիչ կընէր, Հայկա-
կան շարժումներուն երկրին բարե-
կարգութեան համար ըլլալը կը փաս-
տէր եւ թուրք ժողովուրդին Հա-
յոց ջանքերուն աջակցելու հրաւեր կը
կարգար։ Ահա այս էր հայ խմբագ-
րին թրքատառ թերթով մը մատու-
ցանել փորձած ծառայութիւնը, որուն
համար երկուքի վրէժխնդրը զինք
մինչեւ Ռուսաստան հալածեց։

Իսկ գալով այն անխիղճ գրպարու-
թեան թէ՛ Սուլթանէն 200 ոսկի կա-
շառք ստանալու մտօք այդ թրքատառ
թերթի հրատարակութեան սկսուած է,
ատկէ աւելի արգահատելի ստութիւն
մը չէ կարելի երեւակայել։

Պարոն զրպարտիչ, ձեր սերտած
այդ կաշառակերութիւնը արդէն իսկ
փորձեց աւելոյս այն ատենուան
թուրք պաշտօնեան եւ բացարձակ
մերժուեցաւ ինչ որ ի հարկին կեն-
դանի վկանիւրով կարելի է հաստա-

տեղ(»)։ Այդ միտքովն հետեւեալն էր որ թրքատաւ թերթը զարգացնելու համար Պոլսոյ եւ Մոսկուայի միջեւ գիւտադիտական երկար բանակցութիւններ կատարուեցան, որ թուրք կառավարութեան աւելի սուղի կը նստէր, քան թէ խմբագրին քանի մը հարիւր ոսկի տուր։

Զարմանալին սա է որ զրպարտիչ մարդուկը «Իրաւունք» թերթի խմբագիրներուն անկաշառելի բլլալը տակաւին չհասկնալ կը կեղծէ, մինչ ատոր փորձը ինք անձամբ տեսած է։ Պիտի յանդգնիս ուրանալ պարտն, երբ մեծեւոյն թուականներուն քու կողմէ գտարեկան 600 ֆր., իսկ Ամերիկայի Դաշնակ. ներկայացուցիչէն 1000 ֆր. կը խոստանայիք «Իրաւունք»ի որ երկու սիւնակ ձեզի սեղ տայ. որպէսզի հոն ձեր կուսակցական հաշիւները առաջ քնէք — կը յիշէք անշուշտ կարմիր նամակն ալ — ինչ որ գրապէս միտուեցաւ «Իրաւունք»ի խմբագիրներուն կողմէ (**) եւ այդ մերժումին բաղնաւորով, դուք ալ ստիպուեցաք չեղորութեան դիմակին տակ զրպարտիչ թերթին գոյն թիւն տալ. աւա՛ղ անոր գոյնն ալ կարճ միջոցի մէջ երեւան ելաւ ու հրապարակային կեղծարարը խայտառակուեցաւ. ա՛մօր իրեն։

Ժընէվը «Օրմանը» թերթէն մեզ, իբր բռնութեան զոհեր, զրկուած 50 ֆր. նպաստը ընդունեցինք, քանի որ ընկերս եւ ես գրպաննիս միայն 7 ֆր. ունենալով, առանց մէկու մը հետ կարենալ տեսնուելու, չողենալ դուռն եւ Օռէսայի պէս բազմաժախտ ու մեզ անձամբ յոթ քաղաք մը քշուած էինք։

Ժէօն-Թուրքերը իրենց նամակով ինձ կը հարցնէին թէ ինչո՞ւ համար «Հուգուգ»ը հայ անունով չեմ ստորագրած։ Բացատրեցի ունեց. թէ կրօնամոլ իսլամներ եթէ «Հուգուգ»ի խմբագրին հայ մը ըլլալը գիտնային թերթը անոնց մտքերուն վրայ բնաւ ազդեցութիւն չը պիտի գործէր, եւ նոյն իսկ չի պիտի կարգացուէր. մինչ զիս իմ միակ նպատակս էր այդ թերթով թուրքերուն ատելութիւնը գէպի Հայերը համակրութեան փոխել ու խալիֆէին սխալները եւ ոճիրները ցոյց տալ։

Ուստի ստիպուած էի հայ լիւնկա ծածկող Հ. Շէվզը կնիւծ անունով ստորագրել «Հուգուգ»ը։

Հրապարակային գրութիւնաց տակ կնիւծ անուն գործածելը եւ այդ անունով նամակակցելը բուն անունը կամ ազգութիւնը ուրախ նալ չի նկանակեր. ապուշներ...։

Շարժում մարդուկին է՛ն յատկանշական մէկ կողմը ու իր գրածներու արժէքը միանգամ ընդ միշտ ցոյց տալու համար կը բաւէ հետեւեալ պարագան յիշել հոս։

Վարդուն անցնիւ տարի «Հուգուգ»ի

(*) Այդ թուրք պաշտօնեան, Բէֆիգ պէյ, որ յետոյ Դէսթէնէին հիպատոս եղած էր, հոն իր բերանով խոստովանած է թէ ինք Գուրպէթեանին պաշտօններ եւ զրաւական նուէր խոստացած, բայց մերժում ստացած է։ Այս խոստովանութեան վկաներն են Տ. Տէօլէթեան, Մելիքեան եւ ուրիշ երկու հայեր որոնց անունը չեմ յիշեր։

(**) Այս իրողութեան կենդանի վկաններն են Տ. Յ. Պոնճուգեան եւ ուրիշներ։

Յ. Գ.

խնդիրը յազդել ու պատասխանը ընդունել վերջն էր որ վոյնիքով տպարանին մէջ սա յայտարարութիւնը կրէր ինձ. «պէտք է ջրն չեղ ձեզի դեմ շատ մը գրասենյակ որոնք թարկութեամբ եւ վայրկեանական տպաշարութեամբ տակ գրարած եմ։ Զեր ազգասէր ու անկեղծ հայրենասէր մը բլլալը ինձ համար կատարածի տակ չէ»։

Վարդուն այս խօսքերուն հետեւեալ արհամարհական պատասխանը տուի։

«Զեր ոչ գովաստը եւ ոչ պարտաւ ինձ կարեւորութիւն ունի. դու իմ ե Տ. Պոնճուգեանի ներկայութեան, հանգուցիւ Յ. Զաքրեանի համար ալ նոյնը խոստովանեցաւ. բայց գերեզմանէն անդին ալ թերթովդ զիւրք հարած եւ չի գաղտնիցար»։

Վարդուն եւ իմ միջեւ անցած այս խօսակցութիւնը իր ակնմիջով լսեց Գր. Պէյլիկեան, եթէ սխալ կըսեմ, իր վրայ հարկ կը դնեմ որ յանուն ճշմարտութեան սխալս ուղղէ հրապարակաւ։

Ընթերցողը թոյլ չի գործածալ թէ վարդուն իմ վրայ այս հաւատքը ունենալով հանդերձ ինչո՞ւ Հոգաւորի եւ 50 ֆրանքի խնդիրը կրկին կը յազդէ. սա շատ պարզ է։ Անցեալ տարի այս ճշդ՝ ճիշդ խնդիրը հրապարակ նետեց 28 անտակի խաչագողութեան ժողովուրդին ուշադրութիւնը վերադարձնելու համար. այսօր նոյնը կը կրկնէ, իր հաւատարմին, Լեւոն Սարգիսեանի, մատնութեան նամակին խնդիրը պարտկելու մըտք. բայց անոգո՛ւտ ջանք եւ ջուր վատակ...։

Յ. Գ.

ԱՐՓԻՐԱՐԻ ԽՆԴԻՐԸ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԵՈՒԿԵՏՈՎ

Ա. Արփիարեան վերջնապէս հեռացած ըլլալով Հնչ, կուսակցութեան կեդր. վարչութեան անդամակցութենէն ու խմբագրութենէն Հնչ. պաշտօնաթերթին՝ որուն վերին վարիչն էր՝ «Դըրօշակ» իր պահանջով միտքուն մէջ լիովին գոհացում կը գտնէ. հետեւապէս, հնչ. ու գրօշակ. կուսակցութեանց միջեւ միութեան բանակցութեանց սկզբնաւորութիւնը կասեցնող որ եւ է լուրջ արգելք մը չի մնար։ Ու իրաւ այ, Լօնտօնի ու Փրնէվի միջեւ բանակցութիւնները վերսկսել են, այս է գոնէ հրապարակի վրայ թեւածող զրոյցը։

Արգարութիւնն է ուրեմն, ի դէմս հնչ. կազմակերպութեան, որ տեղի կուտայ. Մայր- Հայրենիքին ներկայ պահանջովները գուցէ կերպով մը այս պիտի վարժուէր մը արգարացնէին, ու «Արփիարի խնդիրը» անհատական խնդիր մը, ստորագրուէր—գոնէ առ ժամապէս—ազգային զոյրթեան վրտանդուելուն գերադոյն խնդրոյն։

Ինչ որ ալ ըլլայ այդ բանակցութեանց վերջնական ելքը, անոնց յաջող պատկանին հետեւեալ որքան որ ալ հրճուեցնէ ճշմարտապէս հայրենասէր անձնաւորութիւնները, ու որքան որ ալ յեղ. միացումը անհրաժեշտ դատուէր, այս պահուս երբ հայ ժողովուրդը անաւոր տաղնապ մը կանցնէ, որ իր զոյրթեան պահ-

պանութիւնը կամ բնաջնջումը կրնայ վճռել, ու մայր հայրենիքը, նորանոր կեղծքանց թատերաւայր, Զէյթուն վտանգուած, Սասուն հողեւարք աւելի քան բնաւ կրնան յեղ. միակ կազմակերպութեան մը մէջ կեդրոնացած հայկական բոլոր ուժերուն ձեռնառնութեանը կարօտելու, կը լուսանք գոնէ թէ բոլորովին տարադէպ ու անպատշաճ պիտի չը նկատեն որ վերջին անգամ մը ըլլալով, մատնանշենք Արփիարի խնդրոյն մէկ քանի յատկանշական կողմերը։

«Անհատ մը, պիտի չթերանան գուցէ ըսելու ոմանք. կարճէ՞ Կանհատ մը կեանքովը այսքան զբաղի, երբ մեր հայրենիքին զբաղողութեանց առջեւ, շատ աւելի հարկեցուցիչ ըզբաղումներ ունինք. Արփիարը անհատ մըն է. ամեն բանէ վերջ, ու շատեցն է որ մեր կորուստը քանի մը անհատներու կորուստովը հաշուելէ դադրած ենք»։

Անհատ մըն է Արփիարը, այո՛, անհատ մը սակայն, որ մարմնացումը կը մնայ արդարութեան ու անարգարութեան պայքարին։ Անհատի մը գէմ գործուած անարգարութիւնը բոլորովին ժողովուրդին գէմ է որ կըլլայ, վասնզի ժողովուրդը մը անհատներու համախմբութենէն կը կազմուի. ու անհատային իրաւունքներու նուիրականութիւնը չի յարգուել, հող արգարութիւնը գոյուլութիւն չունի, ու արգարութիւն գոյուլութիւն չունի, հող կը տիրապետեն քրտնաճոռներ, անկարգութիւնը, աւելի անարգութիւնը։ Ու իրերու այս վիճակը գտնելու համար, պէտք պիտի ըլլար նախասահ ժողովութեան յետադիմական շրջաններուն փոխադրուել։ Ուրեմն անհատային փոխադրած իրաւանց ըմբռնումը միայն հիմը կրնայ ըլլալ ընկերային ամեն կազմակերպութեանց։

Աշխարհիս առաջին յեղափոխութիւնը, այսինքն անգլիական յեղափոխութիւնը այն ատեն միայն պատահեցաւ, երբ իմաստուններու իմաստունը ձօնէ Լոք, որ ժամանակակից աշխարհ իմաստասիրական զբաղութիւն հիմնադրելու պիտի կը հանդիսանայ, «առաջին անգամ ըլլալով» անհատային փոխադրած իրաւանց նուիրականութիւնը զարգաց. ու գիտենք թէ, 89ին յեղափոխութեան արժարժիչ անմահ հոլլը՝ Մօնթէնքիէօ, Վօլթէր մանաւանդ ու Ռուսօ, Տ'Ալամպէս, Տ'աոս, Գոնտիլեաք, Հէլվէթիուս օրմաստուն Լօքին» — իրենց բառովը. խաղաղաւոր հետեւողներ եւ զան, նոյնքան իրենց իմաստասիրական որքան քաղաքային ու մանկավարժական գաւառութեանց մէջ։ (*)

Այս ատեւութեամբ, Արփիարի խնդիրը, անհատական խնդրոյ մը անձուկ յիշանալու բնկանելով, բովանդակ հայ ժողովուրդը շահապագու արժանի խնդիր մը կըլլայ. զայն արհամարհելը, հակասութիւն մը պիտի ըլլայ արգարութեան անունով մահմտական մոլեռանդութեան գէմ հայ ազգին բողոքելուն հետ, ու մինք

(*) Ռուսօ, իր «քոնքրա Սօսիալ»ին ու «աւ Լինէկալիտէ»ին սկզբունքները Լօքի «քաղաքային կառավարութեան» վրայ գրած կրկին երկերէն քաղած է. իսկ ինչ որ «Էսթիլ» մէջ իրապէս օգտակար ու գործադրելի կրկն է գտնել, Լօքի «գաւառիարութեան» վրայ խորհրդածութեանց զբոյն զարգափարային ճայրագծումն է։ Իր կողմէն Վօլթէր կըսէ, «Տէքառը հողին վէպն է որ կերտեց, մինչ Լօք անոր պատմութիւնը ըրաւ»։

չէինք, ապահովապէս, որ բարոյական ու արդարութեան այս բարձր պարտականութեան ըմբռնումին մէջ թեւադանք. այս թերթը, գերազանցօրէն անկախ հրատարակութիւն մը, իր հանգամանքին թոյլագրած չափովը իր պարտը կատարելու ջանաց մինչեւ այսօր, մերթ քաւորութեան բողոքելով այդ տաղանդաւոր հրապարակագրին բաղամաս ընդմիտութեան գործունէութիւնը այնքան քահաճօրէն թուանորեւ նկրող վարժունքին գէմ, մերթ պայքարելով, ամեն կերպ սպառնալիքի արհամարհումովը, դաւադիրներու հրատարակութեանց գէմ, յար պաշտպանելով անմեղը. նշաւաւ կնիւծ անարգարութիւնը։

Այդ անարգարութեան լուսարանութեան տեսակետով աւելորդ չեմ համարիր հանրութեան ուշադրութեանը ներկայացնել երեք պարագաներ, գործը մանրամասնելու պատենէ թիւնը պիտի ունենամ ընդհուպ. այդ երեք պարագաներն են՝ 1. Արփիարի պատարանութեան պատճէնը. 2. Արփիարի կուսակցական հանգամանքը. 3. Անոր քննութիւն պահանջելը։

Ու նախ, Ա. Արփիարեան, նոյնքան Պոլսի 1895ին, որքան 1898ին ու 1910ին՝ իր անձին վերադրուած ոճիրներուն համար հրապարակային քննութիւն պահանջեց, չդադրելով անոնց գէմ անընդհատ բողոքելէ. հաղադիւտ է որ իրապէս յանցապարտ մը այսքան յամառ պահանջելու քննութիւն մը որ կրնար իր վերջնական դատապարտութեան յանդիման մինչ իրերու անընդհատ վիճակը յանցապարտին անհե՛ծօրէն նպատակաւոր կը մնար. ինչո՞ւ սակայն քննութիւնը զլացուեցաւ Արփիարին որ իր պատուին միակ տէրը ըլլալով զայն պաշտպանելու կատարեալպէս իրաւունք ունէր. ինչ կրկնով պիտի կըլլային այդ զլացումը արգարացնելը։ Զենք ըսեր թէ՛ տիկերապէս ճանչցուած ու առածի կարգ դատուած ճշմարտութեան մը համեմատ՝ որ կը նախընտրէ անմեղի մը զատապարտութենէն տասը յանցաւորներու անպարտութեան վրայ ամենափոքր կասկած մը տարուելուն համար վերաքննութիւնը հարկեցուցիչ էր. այլ կ'ըսենք, երբեք ի վեր է որ քաղաքակիրթ բոլոր պետութեանց օրինակներ, ոչ թէ անմեղի մը, այլ իսկապէս յանցաւոր ճանչցուած դատապարտեալին՝ վերաքննիչ ու վճռալիւն կրկին ատենաներու դիմում ընելու իրաւունքը կը զլանայ։

Մարդկային մտքին յար սխալելու հակամէտ պարագան նկատողութեան անհեղինակ մը անշուշտ ուր, բոլոր քաղաքակիրթ երկրները, միաձայն զըստ են որ եւս շատ հասկնալի որոշում մը տալու, թէեւ եւրոպացի դատաւորին օրէնդիտական հմտութիւնը՝ գերադասեց անաւելութիւններով օժտուած ըլլալ՝ Արփիարը դատապարտող Դաշնակցականներուն բաղդատմամբ։ (*)

(*) Փախուստի բացարձակ դատաւարութեան թիւն մէ, մատնութեան վերաքննութիւնովը, կարեւոր գաղափարներու ու անուններու յայտնութեանը մասին եղածը. եթէ Դրօշակի խմբագրութիւնը ազնուամտութիւնը ունեցած ըլլար Յաւելուածին մէջ տեսնուած սա ամբաստանութիւնը լոկ ազգացուցանելու թէ Արփիար Պոլսէն մեկնելէն ետք, իր եղբայրներուն միջնորդութիւնովը, Շէրիֆ քաջայի (պէյ-յի) հետ բանակցիլ փորձած է, Արփիարի մատնելը մը ըլլալուն տարակոյս չէր մնար։

Նկատելի երկրորդ պարագան Ար փիւրի կուսակցական հանգամանքն է. յանցապարտ եթէ որոշակեան մը եղած ըլլար, Դաշն. կոմիտէն, մինչև աստիճան մը, իր ուղած կերպովը զայն դատապարտելու լիազօր իրաւունքը կրնար ունենալ. Բայց Ար փիւրի գաշնակցութեան տարբեր կուսակցութեան մը կ'անգամակցէր. եւ որ աւելին է, նոյն կուսակցութեան Պոլսոյ վարիչներէն մին էր. յեղափոխութեան օգուտը, որչափ քաղաքականութիւնը, կը պահանջէր որ Դաշն. կոմիտէն, տարբեր կուսակցութեան մը կատարելով վստահութիւնը վայելող գործիչ մը ամբաստանելէ առաջ. նախ զիմում ընէր այդ կուսակցութեան՝ որ նոյն ատենը ամենէն ազդեցիկն ալ էր. եթէ Հնչակեան կուսակցութիւնն ալ Դաշնակցութեան նման ձեռնարկէր իր տեսութեամբ վստահար ու դաւաճան նկատած դաշնակցականները ճեղքող եղանակով. ո՞ր կը յանգէր յեղափոխութեան վերջը:

Դաշն. կոմիտէն ինքնին դատապարտեց Արփիւրը, թիւ անոր Հնչակեան գլխաւոր վարիչ մը ըլլալը չափազանց, ու, ո՞ր գիտէ, դուք էլ այդ պարագան իսկ էր Արփիւրի դատապարտութեան իսկական շարժառիթը:

Վերջապէս շահեկանութեան զուրկ չէ շատերէն անտեսուած սա կէտը յիշատակելը թէ, Արփիւրի մատնիչ մը ըլլալը Դաշն. կոմիտէին վճռոյն մէջ բոլորովին երկրորդական դեր մը կատարած է, յաւելուածական պարագայ մը, Յաւելուածին մէջ Արփիւրի դատապարտութեան պատճէնը կարգադրողները պիտի յիշեն թէ Արփիւրի գլխաւորաբար դատապարտուած է ոչ թէ մատնիչ մը ըլլալուն համար այլ իբր Հայրենիքի խմբագրապետը որ մերժած է Դաշն. կոմիտէին հրամանին համակերպիլ. «Հայրենիք»ի հրատարակութիւնը ամենջապէս դադարեցնելու համար՝ և Արփիւրի դատապարտութեան բուն պատճառը այս էր, թէ եւ որոշակեան հրատարակութիւնները ջանացին Արփիւրի դատապարտութիւնը անդգալաբար մատնութեան խնդրոյն մէջ կեդրոնացնել, խտացնել. կըմբռնեմ այդ դարձուածքին նրբութիւնը: Հանրութիւնը շատ աւելի զիւրաւ պիտի հասկնար վերջին ամբաստանութիւնը քան առջինը. ու արդարեւ, ինչ աւելի հեզեցնել, աւելի անհասկնալի քան Դաշն. կոմիտէին յեղ. ուրիշ կուսակցութեան մը Պոլսական երկու պարագլուխներուն (Արփիւրի եւ Շահնազարի) հրամայելը որ իրենց թերթին հրատարակութիւնը ամենջապէս դադարեցնեն, տարօրինակ դաւաճանութիւն՝ հայեր «աքտոր»ի ենթարկելու համար. բայց, չնո՞րէ, եթէ իբրեւ է թէ իբր հայ կապիքը, հայու պէս մտածելու ազնուութիւնը գոնէ ստեղծէ. Եթէ Արփիւր ու Շահնազար «Հայրենիք»ի հրատարակութիւնը իրենց կուսակցութեան շահուն օգտակար կը համարէին, ի՞նչպէս Դաշն. կոմիտէին հրամանին կրնային համակերպիլ, ու ի՞նչպէս մահու ենթարկուելու արժանի դաւաճաններ կը համարուին, իրենց կուսակցութեան օգուտը շատ հասկնալի կերպով Դաշնակցութեան օգուտէն յախընարելուն համար. Հնչ. կուսակցութիւնը արդեօք հայկական կազմակերպութիւն մը չէ՞ր. Դաշնակցութիւնը պիտի յանգէր ըսելու. թէ անոր ծառայելը դաւաճանութեան համարմէք էր. հետաքրքրական պիտի ըլլար տեսնելը թէ Դաշնակ ի՞նչ ինքնացք պիտի ունենար, եթէ յանկարծ — կ'ենթադրեմ — Լեւոնտէն իր հրատարակութիւնը անմիջապէս դադարեցնելու իրեն հրաման

գար, անաստուծութեան պարագային անոր խմբագրիներուն համար մահու սպառնալիքով:

Մեր մէջ ճշմարտապէս տաղանդաւոր գործիչներու թիւը յեզեցնելու չի կազմեր. հեռեւապէս զգուշանալը անոնց քմահաճ աղարտումին դիմադրելու թիւանալէ. վստահի մեծագոյն տուժողը միշտ մեր ժողովուրդն է որ կըլլայ, երբ մահաւանդ խնդիրը այն պիտի անձնաւորութեան մը վրայ է որ իր բովանդակ կեանքը իրեն նախասիրական միակ ասպարէզ մը նշարած է. եւ որուն մէկուսացումովը արտասահմանի հայ օրագրութեան մէջ բացուած պակասին լեցուիլը տեսնելու բազմին զեռ չարժանացանք:

Տ. Էրասեան

ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ՅՈՐԵՆԵԱՆԸ

Պերպերեան վարժարանի 25 ամեայ Յորեաններ կատարուեցաւ կիրակի օր. Նախ Սկիւտորի Ս. Խաչ եկեղեցւոյն մէջ կրօնական հանգէսը տեղի ունեցաւ Պատրիարքէն սկսեալ բոլոր պաշտօնական մարմնաց, ուսուցիչներու, դասգէտներու և մամուլի ներկայացուցիչներու ներկայութեան:

Եկեղեցւոյ աւարտումէն վիշ, ի յիշատակ Պերպերեանի նորոգ հանգուցեալ տիկնոջ և ծնողաց հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուելէ յետոյ, գրեթէ բոլոր ներկայ եղողները վարժարան տեսնորդուցան, ուր ճոխ սեղան մը տըրուեցաւ. ճաշէն անմիջապէս վերջ հանգէսը սկսաւ. հակուակ տեղացող անձրեւին և բուռն հովին Պոլսոյ ամեն թաղերէն մտաւորական հայ դատակարգը հաւաքուած էր հանգիստովալը:

Ի միջի ուրոց Յունաց Պատրիարքին և Սկիւտորեան վարժարանին կողմէ վարժապետներ եկած էին: Ուղերձներ, ատենաբանութիւններ իրարու յաջորդեցին: Յորեանի Յունական ժողովը իր տեղեկագիրը կարգաց, ուր տեսնուեցաւ թէ հանգանակուած գումարը 1098 ու կէս լիրայի հասած էր, որ Յորեանի տրամագրութեան տակ դրուեցաւ ի վերաշինութիւն վարժարանին: Յետոյ կարգացուեցան շնորհաւորական նամակներ և հեռագիրներ վեհ. կաթողիկոսէն, Երեստագէտի Պատրիարքէն, Աստիճորդներէ, և մինչև Հնդկաստանէն եւսական հաստատէին:

Ուսումնական խորհրդոյ Ստեփանոսը պաշտօնապէս «Ուսուցչապետ» անուանեց Պերպերեան: Սակայն օրը արդէն տարածաշատ ըլլալով, Պերպերեան ոտք ելաւ ու կէս ժամու չափ խօսեցաւ իր սիրուն ոճով. վարժարանին վարիչ սկզբունքները պարզեց, չը նորհակալութիւն և երախտագիտութիւն յայտնեց իրեն համար յայտնուած աշխատանքի համակիր եւ սիրալիր զգացմանց համար, եւ կամք յայտնեց թէ վարժարանը

պիտի յարտուէ ցորչափ ինք կապրի. ինչպէս նաեւ յոյս թէ Պերպերեան վարժարան իր նոր շէնքը պիտի ունենայ: Մանաւանդ Յորեանին սա յայտարարութիւնը սրտաբանութեամբ ծափահարուեցաւ, թէ հանգանակուած գումարէն 100 ոսկի Ուսուցչաց Նպաստից Սնտակին կը նուիրէ, 30 ոսկի վանայ Երեստեան վարժարանին և 20 ոսկի Մամուլեանի յիշատակին կոթող մը կանգնելու, և խոստացաւ հինգ որր ձրի պահել: Այդէն, ըստ խրքաց, ժամը 12ի մօտեցած էր երբ Պատրիարքը ոտք եղնելով, քանի մը խօսքով փակեց հանգէսը, չի մոռնալով Սուլթանի բարեմաղդութիւններ ալ ընել. նաեւ Յունաց Պատրիարքին շնորհակալութիւն յայտնեց որ իր կողմէ Տ. Ղրիգորիոսը զրկած էր:

Պերպերեան լուզեալ չնշտերով շնորհակալութիւն յայտնեց նաեւ Հայ մամուլին, և բոլոր գրագէտ աւ. կրթիչ դասուէն, որոնք իր անձին գովեստն յօրինեցին աւիսնեքէ ի վեր:

ՇՆՈՐՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գործ. Ժողովս կուգայ հրապարակաւ իր խորին եւ անհուն շնորհակալութիւնը յայտնելու այն ամեն Պատ. ազգայնոց, որոնք սիրով եւ յօժարութեամբ մասնակցեցան ի նպաստ որբերու տուած թաւեհական ներկայացման Պատ. հայ դերասանական Վեպէլու խումբին՝ որ բոլորովին անձնուրաքար յանձն առած եւ ամեն ջանք ի գործ դրած էր երկկողմէ ըստպատածէն աւելի փայլուն ներկայացնելով. Պ. Տիգրան Թիւֆէլիճեանի որ թատերասարճը ձրիաբար որբախընամիս տրամադրելու ըրած էր. այն ազնիւ օտարազգիներուն՝ որոնք սիրով ընդունեցին իրենց ներկայացուած տոմակները, եւ թէ մասնաւոր նուէրներով մասնակցեցան երեկոյթին: Նաեւ չը մոռնանք խորին շնորհակալութիւնս յայտնելու Ստաւրի երկսեռ երգեցիկ խումբին որ ինքնաբերաբար փափաք յայտնեց անձնուրաքար երգել եւ ալ աւելի փայլ մը տալ երկոյթին:

Ուրախութեամբ եւ շնորհակալութեամբ կը յայտարարենք թէ, երեկոյթն ունեցաւ մօտաւորապէս 900 (ինն հարիւր) ֆր. գումար հասոյթ. — եւ թէ սեռ թատերասարճ մը ըլլալը շատ աւելի ըլլալուն վստահ ենք — որուն մանրամասն հաշուեկշիռը պիտի հրատարակուի արդէն:

Պատ. ազգայնոց սոյն պարտաճանաչութեան եւ քաջալերութեան առթիւ Գործ. Ժողովս երեք որբեր եւս որբեգրելու որոշումն առաւ՝ որով որբախնամիս պաշտպանութեան տակ գտնուող սաներու թիւը 15ի բարձրացաւ:

Քաջայայտ ենք թէ, ինչպէս ցարգ, Պատ. ազգայնք իրենց նախական եւ բարոյական աջակցութիւնը եւ քաջալերութիւնը չպիտի զլստան հանգէպ Որբախնամիս, եւ վստահ ենք թէ որբախնամ միշտ պիտի վայելէ պէտք եղած քաջալերութիւնը ու աջակցութիւնը եւ պիտի աւելցնէ իր խնամած որբերու թիւը Հայաստանի որբանոցներուն մէջ:

Միամբ յարգանք

Ի զիմաց Գործ. Ժողովոյ
Ատենադպիր Վասն Ատենապետի
Յ. ՃԱՆԿԻՒԼԵԱՆ Ս. ՄԱՐԻՆԵԱՆ

ՆԱԽԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Վերջերս ուրախութեամբ կիւսանեք ոչ Պ. Դեւ ու Դեւի ձեր թերթի միջոցաւ վազուց ըրած մէկ ազգագումար կ'չը այսօր գործադրութեան է անցած:

Մենք համոզուած ենք որ Պ. «Դեւ ու Դեւ» ի սրտէ կը ցանկայ Որբախնամ ընկերութիւններ. ու յառաջիմութեան, այդ գովելի ձգտումը մեզ համար սուրբ է. որովհետեւ մեր որտեքը եւս ամեն բոլոր կը ճվարն անբաղդ հայրենիքի խեղճուկ վիճակով:

Դերասանական արուեստը ոչ ինչ ազգեցութիւն չէ կարող ունենալ մարդկային հոգեկան փոփոխան վրայ, բեմի վրայ, ամենաբարի մը կարող է անկարագրելի ոճիներ գործել և ընդհակառակը, ուստի պէտք է գիտնալ որ դերասան մը բեմին վրայ իր կատարած բարի կամ չար դերովը իր հոգեկան կազմուածքին մէջ փոփոխութիւն չի կրեր:

Որբախնամ ընկերութիւններու նպատակ մեր կողմէն ներկայացուած մը սուրբելու առաջարկութիւնը մենք ժամանակին աչքի առաջ ունեցած և վառնալի Որբախնամ ընկերութեան հրապարակաւ առաջարկած էինք. բայց մեզ անյայտ պատճառներով մեր դիմումը անհետեւանք մնաց: Այժմ կրկին մեր պատրաստակաւութիւնը յայտնելով, կը գիտնեք Որբախնամ ի յարգելի վարչութեան և կըստպանեք իր անօրինութեան:

Չը կսրծենք որ հոս տեղն է մեր անչափ շնորհակալութիւնները յայտնելու մեզ քաջալերող Սիւրխատէի ազնիւ ոգեգայնաց. որոնք մեր ներկայացումները իրենց ներկայութեամբը պատուեցին և խումբով մեզ ուղեկցեցան մինչև նաւամատուց, կրկին տեսութեան փափաքով:

Ի Դիմաց Արեւել. խումբին
Յ. Յակոբեան

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կարնոյ ուսումնորդը 29ին հետեւեալ հեռագիրը զրկած է Պատ. ընկերութիւն:

«Երկրաշարժը կը տեւէ երեք օրէ ի վեր: Յորդ ձիւն կը տեղայ միանգամայն, վստասուած են յայր եկեղեցին, Ազգ. վարժարանը, Ստեփանեան վարժարանը, Երկու հոգի մեռած են, Չանաղան շէնքերու եղած փլաններուն կաւերուութիւնը և մանրամասնութիւնն այժմէն չին կրնար ճշդուիլ: Բոլոր ժողովուրդը վրաններու տակ ընակած է: Սաստիկ պէտք կայ օգնութեան»:

Պատրիարքաբանէն անմիջապէս 100 լիրտ զրկուած է Կարնոյ ուսումնորդին:

— Ռուսներէ միզ կը գրեն.
«Մեր կարծիքով իրաւունքը

պետք է աւելի խստապահանջ գտնուի Լ. Ս. Ի. և Վ. Շ. Ի. վերաբերող խնդրոյն առթիւ. առաջինը պետք է կրթական ասպարէզէն դուրս բուլի, առանց սպասելու խնդրոյն վաճառին»:

— Հանգուցնուի Բօլ Սթէֆանօ. վիշին կողմէ Հայ աղքատաց նուիրում 200 ոսկին Պատրիարքարանը Պոլսոյ աղքատներուն պիտի բաժնէ:

— Կրօն. ժողովոյ Ա. Ստեփան. պետ Տ. Գրիգորիս եպիսկ. որ ծանր հիւանդ էր, բաւական ապագինած ըլլալով սկսած է դուրս ելնել:

— «Վէսէլօ» հայ գերասանական խումբը Դշ. գիշեր Հիւսից վարժարանի ինպատ «Բարիգու հնավաճառ» թատերգութիւնը ներկայացուց փայլուն յաջողութեամբ: Հրեայք չափազանց զոհ մնային ու գեղեցիկ փունջ մը նուիրեցին հայ խումբին, ինչպէս գոհունակութեամբ:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԲՕԼԻԹԻԳԻՅԷ

ԹԻԻՐԵԻՍ ՎԷ ՅԻՍՆՍԱ

Թիւպինի վէ Լօրէնտօ մօթ. լուպարընն հէվալէ սէնէտլերի Իլէ թէմամէն էօտէնմէսի վէ Մ. Պաքսն պիր իւթէմաթօմլէ Պա. պը Ալիտէն թալէպ իթտիկի իւզ. րէ, Թիւրքիտա պուլընան ֆը. րանսը թապաալարընն հուգու. գընըն վէ Ֆրանսա տէվլէթի թէ. էսիրինին թանթը թէմինէ ալըն. մասը վէ պազը եէնի իթթիյազա. թըն Սուլթանտան գապուլ օլըն. մասը իւզէրինէ, Ֆրանսըզ հարպ սէֆինէլերի Միտիլիտէն չէքի. լուպ կիթմիլ տիրէր, վէ Իքի տէվլէթ պէյնինտէ միննասէպաթը բօլիթիգիյէ էսկի մինվալ իւզրէ տէվաթ իթմէյէ պաշաւըն տըր:

Ֆազաթ Ֆրանսըզ Խարիճիյէ նազըրը վէ Տէլքասէնին պու գա. տարլէ Իքթիֆա իտուպ, վարօր. լարը կէրի չէքտիւմէսինէ գարշը Բարիզ կաղէթալարըն էքսէրիսի չէտիտ լիսանլէ անը պու. հարէ. քէթինտէն տօլարը մուալսէզէ իթմէքտէ տիրէր:

«Մաթէն» տիյօր. «էկէր հալը. նըզ ալաճագ թահսիլի իչին զըրհ լըլար Թիւրքիտա եօլանըլտը Ի. սէ, տիկէր պօրճուլարընըզա տալի նէ՝ իչին տօնանմադըր եօլարա. մայօրըզ Սպանիա պիզէ օլան պօրճընա 100տէ 3 էօտէյէճէկի. նէ պէտէլ 1 էօտէյէք իսթիյօր. հալընըզ միւսլւմանլարա մը պէտ մուամէլէ իթմէլիյիզ. պիղիմ տօ. նանմամը թիւրք սուլարընա կիթ մէքլէ ինսանիյէթ վէ մէտէնիյէթ նօգլիթի նազարընտա տէրէօհտէ իթտիկիմիզ վաղիֆէլէրի Իքմալ իթմէլի իտի. ահանամէլէր իլէ մուգարրէր օլան պօրճուլարըն Սուլ թանա թանթըմալը ըտը, հանի

էրմէնիլէրին վէ տիկէր մուգտա. ըրպ օլան թապաալարըն հուգու. գընըն ու իսթիգալարը թէմին իթմէք իլք վաղիֆէլիյի իտի:

Մ. Գառնիսաք «Օթօրիթէտէ» «նէ սէպէպլէ Միտիլիտէն թէքթ իթտիք. մէքթիւր տալար մուա. պէտէն զապլթ իթմէք լազըմ տը, նասըլքի ինկիլէզլէր Մըսըրր. Գըրպըզը, Ալմանլար Ալլաա Լօ. րէնի, Ահսարիա Հէրսէք-Պօննարը վէ Բուսիա Մանչո-րիայը զապլթ իթմիլէր տիր:

«Բաթրի» «Ֆրանսա առիճէ ալտանտը» տէմիլ տիր:

Ֆազաթ «Թան» կաղէթասը Մ. Տէլքասէնին չու սըրա, տահա տէվլէթլէրին իթթիֆադը մէվ. ճուտ օլմազսըզըն, պաշգա իտ. տաաաա պուլընմասը թէտպիրսիզ. լիք օլաճաղըն վէ սուլըր ումու. միլի թէհլիքէյէ սէվգ էյլէյէճէկի. նի կէօսլէրուպ, Սուլթան Ֆը. րանսալա օլան պօրճուլարըն թա. նըմալա մէճպուլ օլտըլը կիպի, քէնտի թապաալարընն օլան վա. զիֆէլէրին տալի թանըլուպ իճ. րա իթմէք իչին եէնի պիր տէրս ալտը տէմիլ տիր:

— Ֆրանսըզ էլիսի Մ. Գոն. թան չու կիւնլէրտէ Սթանպուլա տվտէթ իտէճէք տիր:

— Սթանպուլա պուլընան Բա. րիս Օսմ. էլիսի Միւնիւր պէյին եինէ Բարիսէ ալտէթինէ տէկին, սէֆարէթին մասահաթկիւզարը Նուրի պէյ էլիլիք վաղիֆէսինի իյֆա իտէճէք տիր:

— Սթանպուլ Ֆրանսըզ սէֆարէ. թի մասահաթկիւզարը Մ. Պաքս խարիճիյէ նէզարէթինէ կիտուպ, թէվֆիզ բաշա իլէ միւնասէպաթը բօլիթիգիյէ պաշաւըն տըր:

— Մ. Տէլքասէ Բարիզ սօն մէճլիսի վիւքէլաքընտա՝ Սուլթան Ֆրանսանըն թալէպլէրին վէ շարթ լարըն հէր պիր նօգլթասընը գա. պուլ իթմիլ օլմաղլէ, միւնասէ. պաթը բօլիթիգիյէ եէնիտէն պաշաւընըլը օլտըլըն րէսմէն աղը իթմիլ տիր:

— Ատլիյէ նազըրը Ապտուրահ ման բաշանըն Սաալարազա նասպ օլընմաղըր րէվալէթ օլընլար:

— Էրզրումտան րէսմէն հիւքիւ. մէթէ վէրիլէն թէլէկրաֆա պի. նաէն, ղէրգէլէ ճոււաա կիւնիւ սաաթ պիրտէն պաշալուպ պէչէ գաաառ տէէամ իթմիլ. էհալի գօրգու. վէ տէհչէթ իչինտէ սօ. գազարա տէօքիւմիւլ վէ բէք չօգ պինալար եզըլըմըն տըր: Մէքթիւր կիւնտէ խոուստա, Հա. սանգալէտէ պիրալ սարընթըլար հըս օլընմըն տըր:

Էրզրումտա նաթիլի քիլիսէսի պիւթիւն եզըլըմըն, էսկի պինա. լար վիրանէ օլմուլ վէ խալը եէ. նի վէ գալի պինալար տալի գա. րառիտէ իմիլէր, Շիմտիլիք վի. րանլէր ալթընտան 20 քիլի էօ. լիւ վէ եարէլի պուլընմըն տըր:

ԿԻՐԻՏ

«Աթանա Հափաս»ըն Աթինտան ալտըրը մալիւմաթա նազարէն, կիրիտ գօմիսարը Բրէնա Եօրկի. նին եէնիտէն, իւլ սէնէ տալի, մէմուրիյէթինէ տվաթ իթմէսինի պէօյիլք տէվլէթլէր թէքլիֆ իթ. միլլէր: Բրէնան յիւտտէթի մէ. մուրիյէթի պիր պուշաք ալտան խիթամ պուլմազտա տըր:

Քէզա մէքթիւր թէլէկրաֆի կի. րիտի Եունանիսթան իլէ պիլլէն. տիրմէք պապընտա չըգմըն օլան շալէաթը թէքլիպ իթմէքտէ տիր: Ֆազաթ տիկէր թարաֆտան Ա. թինա կաղէթալարը կիրիտին պիր լէչմէք մէսէլէսինի օլմուլ պիթմիլ պիր իլ կիպի թէլազգըր իտիյօր. լար:

Եունանիսթան Գրուլընը Բա. րիստէ վէ վիէննաաա նազըրլար իլէ իճրաի միւլազաթ իթմէսի կիրիտի պիրլէչտիրմէք մէսէլէ. սինտէն տօլարը օլտըլըն իտտաա իտէնլէր բէք չօգ տըրլար: Պազը. լարըն զաննընա պինաէն, ալի. րէն Գրալ Եօրկիւնին գօնթ կօլու. խօհսքի իլէ կէօրիւլմէլէրի Ալլա. տիրա, Բոււմանիա վէ Եունանիս. տան պէյնինտէ եէնի պիր իթթի. ֆազը մէսէլէսի թէչքիլ իթմէք մազսէտինէ մէպին իմիլ:

ԹՐԱՆՍՎԱՍԼ

Պօէր ժէնէրալը պօլթա՝ Լօրտ Բիշնէրէ չէտիտ լիսանլէ պիր պէ. յաննամէ եազուպ, պուլտան սօն. րա Պօէրլէր ինկիլիզլէրէ ճանի նազարը իլէ պազարազ, հէր նէ. րէտէ քի ինկիլիզ ասքէրի էլլէրի. նէ կէչէր իսէ գօրչունա տիզէճէք լէրինի իւթաթ իթմիլ տիր:

— Լա Հէյտէ Սուլըր ումուլի իչին սուրէթի տալիմէտէ թէչ. քիլ օլընմըն օլան հաքիմ հէյէթի Պօէրլէրտէն Ճէնուպի Աֆրիգա մէսէլէսինտէն տօլարը օլան թէք. լիֆի թաճթը միւլքէլէրէյէ ալմազ իչին նոյնմըր 20տէ ագտը մէճ. լիս իտէճէք տիր: Մէքթիւր թէք. լիֆին թաֆսիլաթը չիմտիլք պի. լինմիյօր:

ԲՈՒՍԻՍ

Չարըն թաճթա ճուլուսընըն սէ նէի տէվլիյէսի օլմազ միւնասի. պէթի իլէ, կէչէն կիւն, մարիյէ նազըրը Մ. Վիթթի Իրաաթըն իթ. իտէրէք, վալտիվօսթօքա վէ Չին սահիլինէ (Բօրթ Արթու. րա) գաաառ եաբըլմազտա օլան չըմէնտըֆէրին խիթամ պուլմուլ օլտըլըն պէյան իթտի: Եանի պուլտան սօնրա Բօրթ Արթու. տան չըմէնտըֆէր իլէ Մանչու. րիայը, Սիպերիայը կէչուպ վը. լաալիվօսթօքա գաաառ կիտիլէպի. լիլ:

ՄԻԻԹԷՆԷՎՎԻԹԷ

Մ. Ամբրիկոնըն Պօմոնթ էյօ. լէթինտէ եէնի պիր բէթրօլ (կազ)

մատէնի պուլընմըն օլուպ, չիմտի. յէ գաաառ կէօրիլէն մատէնլէրէ թալպիգ օլընմալաճագ տէրէճէ. տէ զանի, հանի պիր կիւնտէ 200,000 ֆրշը տօլտուրմազտա տըր, օ տէրէճէ գուվվէթլի ագ. մազտա քի, գուլունուտ ազգըն. տան չըգան նէֆթ 100 մէթրօ եօգարը ֆրշգըրըր ըմըն:

— Լեհ պիր գօնթ վարչաւիտա թէաթրօ թէէսիս իթմէք իչին րուս հիւքիւմէթինտէն մէքուլի. յէթ իսթէմիլ իտի. հիւքիւմէթ օլուլարըն հալընըզ րուս լիսանը իլէ իճրա օլընմասընը թալէպ իթ. միլ օլտըլընտան, գօնթ պու շար. թըր րէտտ իթմիլ տիր:

ԹԻԻՔԱՐԻՅԷ

ՉԱԽԻՐԷ

ՊՈՒԼՏԱՅ		
Վալսոն լիպ.	49.53 հքթ.	6.40/7.—
Արապա լիպ.	48-58 հքթ.	6.—/9.20
ԱՐԲՅԱ		
Վալսոն 100 քիլօ		8.40/8.50
Արապա 35-45 լիպ. հքթ.		4.60/5.80
ԵՈՒԼԱՅ		
Արապա		4.—/4.80
ՉԱՍՈՒԼԻԱ 100 քիլօ		15.—/22.—
ՉԱՎՏԱՐ		6.40/6.80
ՄԻՍԻՐ		
Արապա լիպ.	54-58 հքթ.	6.60/8.60
Վալսոն լիպ.	100 քիլօ	9.80/10.20
Պու ֆիլյաթլար եաշ մալար իչին տիր. գուրու միսի ֆիլյաթը		
ՏԱՐԸ		8.20/8.60
Իր. նտէ 700-800 արապա կէլէք. տէ տիր. վալսոն 50-55:		5.60/5.80
Վալսոն մուամէլէսի ալթուր ֆը. րանքլէ, արապա կիւմիլլէն, նար. լէտն 22.80 հիսապը իլէ:		

ՊԱԳԱՆԻԹԷ

Վարնա բիւցասընտա պազգալիյէ մալլէրին պու կիւնքի ֆիլյաթը, ալ. թու. ֆրանք իլէ:	
ԳԱՀՎԷ	1.56/1.85
Շէֆէր Բօման	—/59
» (Գէսմէ) սանտըզ	29.20
ԲիՐԻՆԺ ճարն չուվալը	35-38
» Ֆիլիպէ »	36.—
» Ինկիլիպ »	27.—
» Բիգօն »	45.48
ԿԱԶ Սանտըզ	6.70/7.20
Չէթթիւն ԵԱՂԸ քիլօ	—/95/0.10
ԳՈՒՐՈՒ ԻԻԶԻԻՄ	—/35

ՍԱՐԱՅԻԹԷ

Նարուլտն 22 ֆրանք 75 սանթիմ
Օսմ. լիւաաը 22.95 ալթուր ֆրանք

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՂԻԱՄԲ Ն. ԳԷՍԵԱՆԵԱՆ

Կալանքարի, ամեն տեսակ կօ. շիկ եւ ձուռակաւ Լաստիկ-Կա. լօնկը

Վառնա Ուլիգա Բրիւսալաքա Պուլ. կար աղը. պանպալէն վերի կողմը Սոյն վաճառատուն 15 տարինըր ի վեր Ռուստուքի մէջ իր ուղղամու. թիւմըր ու ապրանքներուն մաքու. թեամըր ծանօթ լինելով. այս օրիս մասնաճիւղ մըն ալ Վառնայի մէջ հնոտաաա է, եւ կուգայ յայտարա. րիլ թէ քաղաքիս մէջ իր նոր սաա. նալիք յաճախորդները բառ ամենայնի գոհ ընելու համար պիտի ջանայ կա. րիլի եղածին չափ դիւրամաշիլի գի. ներով մաքուր ապրանքներ տալ իրենի դիմողներուն:

Одговорникъ Н. Драгулевъ
Печатница «Взлнмностъ», Варна